

DOI: 10.46340/eppd.2020.7.2.28

Тетяна Томашевська

Національна академія державного управління при Президентові України

ОРГАНІЗАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОЇ ПОЛІТИКО-УПРАВЛІНСЬКОЇ ЕЛІТИ

Tetiana Tomashevka

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8111-7507>

National Academy of Public Administration under the President of Ukraine

ORGANIZATIONAL SUPPORT FOR THE FORMATION OF COMPETENT POLITICAL AND GOVERNING ELITE

It is determined that organizational support for the formation of a competent political and governing elite in Ukraine requires: the formation of a perfect theoretical and practical base following the foundations of state formation in the countries of the European Union, the introduction of an open recruitment system, the consolidation of the political and governing elite, liquidation of existing corruption schemes, increasing openness in relations between the political and governing elite with the media, cooperation between the political and governing elite and civil society institutions, the introduction of criteria of quality and effectiveness of the political and governing elite, implementation of highly qualified elite training in the educational direction, the establishment of gender equality during the formation of the Ukrainian political and governing elite.

Keywords: elite, political and governing elite, formation of political and governing elite, organizational support, functional and competent approach.

Дефініція “українська політико-управлінська еліта” тільки частково відображає ціннісну та функціональну сутність закритої групи, яка має безпосередній вплив на прийняття управлінських рішень, проте не відповідає викликам сьогодення – пріоритетним орієнтирам розвитку життєдіяльності громади та країни в цілому, консолідації та єдності суспільства, забезпечення сталого економічного та соціального розвитку. Досить прикро, що саме ці негативні моменти в історії країни відбуваються постійно протягом декількох десятиліть, адже завдання політико-управлінської еліти полягає у формуванні та забезпеченні політичних та державно-управлінських рішень, у яких відображені інтереси українського суспільства.

Передусім варто акцентувати увагу на тому, що завдання удосконалення процесів формування політико-управлінської еліти може бути реалізованим на вищому рівні політичної еліти – парламентаріями, членами кабінету міністрів, експертами, радниками, помічниками президента тощо. Їх реалізація значно залежить від якісного кадрового складу, прийнятих політичних рішень, а також їх відображення від стану громадської думки в країні.

Побудова сучасних моделей розвитку політико-управлінської еліти базується не лише на формальних, але і на неформальних принципах у державному управлінні. Адміністративно-державна діяльність політико-управлінської еліти орієнтована на відвертість в управлінні, на ефективне здійснення управлінських завдань. У зв'язку з цим найбільш прийнятною буде та модель розвитку політико-управлінської еліти, яка дасть змогу врахувати як управлінський досвід України, так і нові тенденції в управлінні українським суспільством¹.

На думку експерта із зазначеної тематики М. Пірен, сучасній політико-управлінській еліті повинні бути притаманні наступні аспекти:

– висока професійна компетентність, готовність і грамотність в оцінках ефективності розробки і прийняття управлінських рішень, прогнозування наслідків їх виконання;

¹ Лопушинський, І.П. (2010). Формування української політико-управлінської еліти: сучасний погляд на проблему. *Актуальні проблеми державного управління*, 1, 22-30.

- уміння формувати працездатні групи виконавців для розв'язання проблем державного управління;
- уміння об'єднувати людей на основі суспільних цінностей і принципів;
- навички роботи з інформаційними ресурсами й уміння обробляти велику кількість джерел інформації, оцінюючи їх корисність і достовірність;
- комунікативні навички, володіння технологіями ефективного спілкування та здійснення управлінського впливу, використання різноманітних засобів комунікації;
- здатність підтримувати атмосферу взаємодії й співробітництва всередині управлінських структур та поза їх межами в інтересах вирішення управлінських завдань та проблем державотворення¹.

Тому основні напрями формування політико-управлінської еліти передбачають застосування функціонально-компетентісного підходу².

З огляду на це та сучасну ситуацію в Україні, визначимо основні напрями організаційного забезпечення формування компетентної політико-управлінської еліти.

1. Формування досконалої теоретичної та практичної бази відповідно до основ державотворення в країнах Європейського Союзу.

Модернізація державного управління за європейськими стандартами, безумовно, забезпечить адаптацію адміністративних систем держави до загальної європейської моделі, що призведе до внутрішньої трансформації діяльності органів державної влади та їх взаємодію з суспільством.

Першочерговими завданнями української держави є створення відповідного теоретичного підґрунтя і політичної практики відповідних принципам державотворення країн-членів Європейської спільноти. Тому, для стабілізації політичної системи Україна потребує якісної зміни виборчої системи та узгодження загальних правил ведення виборчого процесу. Розвиток і зміцнення основних принципів демократії, таких як свобода вибору, ідеологічний плюралізм, правова держава, громадянське суспільство сприяють налагодженню ефективної роботи основних підсистем суспільства³.

Перш за все політико-управлінській еліті необхідно: ставити соціальні цілі; вибирати моделі соціального розвитку з урахуванням потреб країни; регулювати соціально-політичні протиріччя у суспільстві; запропонувати ідеологію суспільству, як сукупність цінностей та ідеалів, адекватну демократичному розвитку країни й менталітету людей.

2. Впровадження відкритої системи рекрутування.

Світ та українське суспільство очікує від української влади дійсно конкретних реформ, а не просто змін до Податкового кодексу чи певних кроків із дерегуляції бізнесу і децентралізації владних відносин. Реформ, які сприятимуть очищенню влади та боротьбі з корупцією. Не імітації, а дійсних економічних реформ, скерованих на створення мало затратних підприємств (і цілих галузей) та модернізації старих, що функціонуватимуть на новітніх інноваційних технологіях, ефективна діяльність яких і стане головним компенсатором забезпечення зростання доходів до бюджету⁴.

Запорукою якісного оновлення влади є необхідність запровадження нової, пропорційної виборчої системи з відкритими списками на всіх рівнях влади для української політичної практики. Це надасть прозорості висловленню політичної думки електорату, а політична еліта буде висунута, що чітко відображатиме настрої громадян. Преференційне голосування – це фундаментальна основа для подолання суттєвих проблем сьогодення, включаючи відповідальність партій перед виборцями та виконання передвиборчих обіцянок.

Оскільки Україна обрала пріоритетним зовнішньополітичним вектором приєднання до Європейського співтовариства, необхідно враховувати той факт, що практично всі країни Західної та Центральної Європи використовують пропорційну виборчу систему.

Слід враховувати, що в Україні взаємодія еліт відбувається за двома моделями: горизонтальною та вертикальною. Горизонтальна модель передбачає посилення ролі політичних еліт, появу елементів

¹ Пірен, М. (2005). *Формування й оновлення політико-управлінської еліти в сучасній Україні*. Київ: Вид-во НАДУ, 204.

² Томашевська, Т. (2016). Застосування функціонально-компетентісного підходу в механізмі формування політико-управлінської еліти. *Теорія та практика державного управління*, 4 (55), 55-61.

³ Щедрова, Г.П. (2013). *Формування політичної конкуренції еліт в сучасній Україні*. Луганськ: Вид-во "Елтон-2".

⁴ Шевчук, П. (2015). Роль політичного класу та політичної еліти України у розбудові держави. *Ефективність державного управління*, 42, 29-38.

поліархії, зменшення впливу центру на хід політичного процесу, поглиблення політичної конкуренції. Вертикальна модель передбачає сильну президентську владу, при якій оновлення еліти зокрема і функціонування держави загалом підкоряються позасистемним правилам гри.

Ось чому необхідно поєднувати горизонтальну та вертикальну інтеграцію, ефективну систему набору, щоб забезпечити високу професійну компетентність.

Також, слід пам'ятати, що модернізація політичного управління як основної організаційної умови вдосконалення механізмів його набору в Україні потребує вирішення ряду системних проблем. Як вважають вітчизняні фахівці, “політичні зміни у країні, породжені Євромайданом, відкривають для кожної зі сторін взаємодії можливість звільнитися від рудиментів тоталітарної психології й політичної поведінки. Засобами заохочення державних інституцій до такого кроку мають бути:

1) запровадження реальної прозорості органів влади й державного управління, а також працівників правоохоронних органів і суддів, державний контроль за співвідношенням офіційних прибутків та фактичних витрат їх та їхніх рідних;

2) якнайшвидше входження у простір європейської політичної культури і європейського права;

3) створення режиму всебічного сприяння вітчизняним, зарубіжним і міжнародним неурядовим організаціям, моніторинговим групам, аналітичним центрам, які вивчають та аналізують стан взаємовідносин між державою й суспільством в Україні, неприпустимість їх дискримінації за фактом іноземного походження¹.

3. Консолідація політико-управлінської еліти.

Для політичної еліти важливо консолідувати різноманітні інтереси і волевиявлення в єдину результуючу волю і тим самим розширити свою соціальну базу. У підсумку, її остаточні рішення – це результат узгодження і корегування курсів, врахування всього розмаїття соціальних позицій на загальнодержавному і місцевому рівнях. Влада еліти сильна і стабільна, якщо її рішення раціональні, їх реалізація ефективна і в суспільстві досягнуто баланс соціальних інтересів.

Однак нинішній українській еліті бракує консолідованого розуміння національних інтересів та національних перспектив, а правляча еліта уникає вирішення питань, що загрожують національній єдності, затримуючи їх рішення на невизначений час. Важливою формою консолідації демократичної еліти є також коаліція.

Якісним кроком до консолідації політичної еліти можна вважати конвергенцію еліт.

Синонімічний ряд на ряду із поняттям “конвергенція” є слова “наближення”, “подібність”, “уподібнення”, які вживаються під час аналізу соціально-економічного простору окремих країн². Вітчизняна дослідниця О. Балацька³ визначає, що у політичній науці вона має на увазі досягнення не короточасних компромісних домовленостей, а формування стійкого консенсусного поля міжелітної взаємодії, довготривалий процес об'єднання окремих політичних груп у єдину демократичну еліту.

Звичайно, не існує єдиної класичної моделі чи єдиного методу для вирішення всього комплексу проблем, що гальмують процеси національної консолідації політичної та адміністративної еліти. Ключову роль у цьому процесі відіграє державна політика, в рамках якої повинна бути розроблена та впроваджена національна стратегія консолідації.

4. Ліквідація наявних корупційних схем.

Корупція, незважаючи на розпочаті та частково здійснені реформи, прийняття цілого ряду важливих антикорупційних законів та створення антикорупційних інститутів, залишається однією з найбільш болючих та гострих проблем українського суспільства.

Багаторічне існування корупції в Україні виключає можливість швидкого її подолання, вона є явищем динамічним, має високий рівень латентності, прояви корупції і їх розповсюдженість залежить від соціальних умов в кожному суспільстві. Тому боротьба з корупційними проявами повинна ґрунтуватися на основі регулярних оцінок ситуації в державі, а стратегії зі зниження рівня корупції мають бути розрахованими на тривалий період. Для цього в країні необхідно продовжити регулярні спеціальні дослідження, які надають емпіричний матеріал для подальших антикорупційних реформ.

¹ Майборода, О.М. (2013). *Держава і суспільство в Україні: історія і сучасність*. Київ: ШІЕНД ім. І.Ф.Кураса НАН України.

² Лукьяненко, Д., Чужиков, В., Вожняк, М. (2010). *Конвергенція економічних моделей Польщі та України*. Київ: КНЕУ, 32.

³ Балацька, О.Б. (2010). Інституційні форми міжелітної взаємодії: політологічний аналіз. *Наукова періодика України*. <http://nbuv.gov.ua/UJRN/Polzap_2012_6_14> (2020, березень, 22).

Зараз для України важливо, перш за все, забезпечити неминучість покарання за корупційні злочини, а також узгодженість роботи різних спеціалізованих відомств.

В Україні не існує антикорупційної стратегії вже більше року, тому міжнародні партнери домовляються про те, що такий документ має бути створений і має діяти найближчим часом.

Нова стратегія боротьби з корупцією має на меті перевести послуги в Інтернет-простір, у першу чергу в сферах з ризиком корупції. Стратегія повинна бути реальною, органічною, відповідно до основних напрямків реформ, які зараз проводяться в Україні. По-перше, стратегія повинна зосередитись на діджиталізації роботи органів влади. Ініціатива діджиталізації Президента В.О. Зеленського “Держава в смартфоні” передбачає передачу максимальної кількості послуг в Інтернеті, адже саме для боротьби з корупцією можна використовувати саме цифрові технології. По-друге, важливо, щоб стратегія була чіткою та була орієнтована на конкретні теми, пов’язані з корупцією: державні банки, енергетика, видобувна галузь, оборона. Документ повинен досягти балансу між запобіганням та покаранням за корупцію, щоб верховенство закону в кінцевому підсумку стало основою для ефективності всіх заходів, що вживаються для реалізації цієї стратегії.

Успадкування кращих практик інших країн у подоланні корупції – не єдина можливість подолати корупційний глухий кут. В Україні проблема корупції не є простою, вона має багато вимірів і нюансів, а тому до неї потрібно підходити системно та всебічно.

Антикорупційна стратегія повинна передбачати:

- загальні принципи запобігання корупції, зокрема принципи: формулювання антикорупційної політики; цілісність; запобігання та врегулювання конфлікту інтересів; фінансовий контроль; перевірки цілісності; захист викривачів корупції; доступ до інформації;
- особливості запобігання корупції у різних сферах, зокрема: політичній сфері; на державній службі; в судовій системі та правоохоронних органах; державному, муніципальному та приватному секторах тощо;
- засоби забезпечення неминучості політичної, дисциплінарної, адміністративної кримінальної та цивільно-правової відповідальності – як чинник стримування корупції;
- засоби формування негативного ставлення до корупції та посилення антикорупційної діяльності громадян;
- механізм імплементації та оцінки результатів реалізації заходів антикорупційної стратегії.

Для реалізації заходів, передбачених Антикорупційною стратегією, слід прийняти Державну програму її виконання із зазначенням строків, виконавців, ресурсів та показників ефективності – для усунення будь-якої ненормативності в реалізації цих заходів.

На цьому етапі важливо зосередитись на забезпеченні максимальної доброчесності всіх осіб, уповноважених виконувати функції держави та місцевого самоврядування, прозорості діяльності державних установ, виявленні та нейтралізації існуючих у різних сферах корупціогенних ризиків, які становлять загрозу для прав людини та функціонування впливу корупції у всіх відповідних сферах як чинник побудови демократичного, соціального суспільства та верховенства права.

5 Підвищення відкритості у взаємовідносинах політико-управлінської еліти та засобами масової інформації.

Роль засобів масової інформації у сучасному демократичному суспільстві суттєво зростає, рівень їх політичної культури має особливе значення. Засоби масової інформації можуть стримувати політичне протистояння в суспільстві, перетворивши його на форму діалогу та співпраці між різними політичними силами.

Реальний рівень відкритості влади залежить від якості функціонування ЗМІ. Слід підкреслити, що забезпечення відкритості органів державної влади є двостороннім процесом. З одного боку, існує суспільний попит на об’єктивну та вичерпну інформацію про діяльність державних органів, активну позицію громадянського суспільства стосовно уряду держави. З іншого боку, рівень відкритості визначається реальною діяльністю конкретних державних органів¹.

За роки незалежності в Україні відбулася дестатизація та демонополізація друкованих та електронних ЗМІ. У 1998 році проект “Концепції роздержавлення ЗМІ в Україні” був винесений на розгляд Верховної Ради України, який передбачав позбавлення органів державної влади та органів місцевого самоврядування власних засобів масової інформації. Це було компенсовано створенням

¹ Меліхов, К.В. (2010). Шляхи удосконалення інформаційного забезпечення органів державної влади. *Теорія і практика соціального управління*, 27(31), 60-64.

прес-служб, які б передавали офіційну інформацію в ЗМІ через прес-конференції. Здавалося, що роздержавлення та приватизація засобів масової інформації повинні кардинально змінити ситуацію та сприяти демократизації суспільства. Фактично це перетворилося на контроль над власниками ЗМІ.

В Україні популярні засоби масової інформації перебувають у руках найбагатших людей, які таким чином намагаються впливати на політичне життя країни. Власники інформаційних агентств та мереж, комп'ютерних баз даних у сучасному світі стають однією з домінуючих політичних еліт, що називається "медіакратією", яка за відсутності розвинутого громадянського суспільства становить серйозну загрозу демократичним процесам. Цьому можна запобігти, створивши альтернативні джерела інформації, посиливши громадський контроль над ЗМІ. У деяких демократіях також приймаються закони, які забороняють концентрацію преси і тим самим запобігають обмеженням прав людини. Оскільки медіа-індустрія потребує значних коштів, іншим джерелом фінансування засобів масової інформації є доходи від реклами, що також є формою демократії. Однак і тут засоби масової інформації залежать як від уподобань, так і від засобів рекламодавців. Тому говорити про повну незалежність "четвертої сили" неможливо. Свобода ЗМІ є складовою частиною демократії. Водночас журналіст не має права ображати честь та гідність громадян, закликати до порушення законів, розголошувати державну таємницю та спотворювати факти¹.

Для підвищення відкритості у відносинах між політичною елітою та ЗМІ необхідно:

- привести чинне інформаційне законодавство України у відповідність до положень Закону шляхом подальшого внесення змін до чинних Законів України та інших нормативно-правових актів;
- розробити та прийняти окремі законодавчі акти, які охоплюватимуть норми та положення, що виходять за межі предмета цього Закону, наприклад, питання "офіційної інформації";
- сприяти та роз'яснювати положення Закону, організувати та проводити інформаційні кампанії, конференції, тренінги, семінари не тільки для державних службовців, але й широкої громадськості;
- забезпечити підготовку та підвищення кваліфікації фахівців із зв'язків з громадськістю та працівників відповідних підрозділів для доступу до публічної інформації, зокрема на основі навчальних планів Національної академії державного управління при Президентові України².

6. Співробітництво політико-управлінської еліти з інститутами громадянського суспільства.

Інститути громадянського суспільства визнані важливими партнерами у розробці державної політики від стадії ідеї до практичної реалізації. Відповідно до демократичних стандартів, на сучасному етапі розвитку країни Уряд створює умови для здійснення інститутами громадянського суспільства функцій незалежного контролю за діяльністю виконавчої влади, надаючи цим установам доступ до публічної інформації, в т.ч. у таких соціально важливих сферах, як державні закупівлі, впровадження інфраструктури, моніторинг навколишнього середовища тощо.

Власне й міжнародний досвід та історична практика також свідчать, що одним із ефективних напрямів реформування системи державного управління на демократичних засадах є застосування системного діалогу між політичною елітою і громадянами як визначального організаційного принципу державного управління і як ціннісного показника ступеню його демократичності та ефективності.

Принцип політичного діалогу відіграє важливе значення в системі державного управління, де він виступає як один з визначальних, оскільки сприяє зміцненню єдності політичної еліти та інститутів громадянського суспільства, узгодженню різнопланових суспільних інтересів і, зрештою, зростанню політичної і соціально-економічної стабільності³. Ураховуючи запит громадянського суспільства щодо прозорості, відкритості та підзвітності державних інституцій, Уряд України докладає постійних зусиль для системних змін державного управління.

Сьогодні команда Президента починає активно використовувати новітні технології, щоб забезпечити більш відкритий та прозорий процес прийняття рішень, реагувати на очікування громадян та надавати адміністративні послуги в Інтернеті. Має бути сформований та впроваджений проект співпраці політично-управлінської еліти з інститутами громадянського суспільства, згідно

¹ Матвієнків, С. (2005). Мас-медіа і демократизації сучасного суспільства. *Науковий вісник Ужгородського університету*, 2, 216-223.

² Нестеряк, Ю.В. (2012). Нормативно-правові основи державної інформаційної політики України в умовах розвитку інформаційного суспільства. *Теорія та практика державного управління*, 4, 111-119.

³ Даниленко, Л.І. (2016). *Соціально-ціннісні орієнтири парламентської діяльності: Цінності, стандарти, компетентність в парламентській діяльності*. Київ: НАДУ, 29-40.

з яким українська еліта разом з інститутами громадянського суспільства повинна розробити плани дій, спрямовані на забезпечення прозорості, підзвітності громадські установи та громадськість. Реалізація цих документів підтвердить прихильність демократичним стандартам та цінностям, застосуванню принципів відкритого управління.

Перш за все, необхідно передбачити заходи щодо: впровадження відкритості у галузі освіти та науки, охорони навколишнього середовища, бюджетного процесу та отримання міжнародної технічної допомоги; реалізація Ініціативи прозорості видобувних галузей та Ініціативи прозорості будівництва; розвитку системи державних закупівель; створення онлайн-платформи для взаємодії органів виконавчої влади з інститутами громадянського суспільства; відкриття інформації про вигідних власників; запровадження пріоритетних електронних послуг тощо.

Слід зазначити, що органи державної влади повинні дотримуватися принципів надання точної, релевантної, повної, об'єктивної, своєчасної, зрозумілої інформації про напрями стратегії розвитку, програм та служб, про реальні справи та їх ситуацію в районах компетентність, щодо планів та результатів їх виконання тощо. Інформація про звітність повинна бути доступною і містити не тільки кількісні, але й якісні показники. Необхідно забезпечити не лише відкритий доступ до інформації, але й можливість свободи критики, вільного та відкритого висловлення громадянами своєї думки та висловлення позицій щодо нагальних проблем у діяльності правлячої еліти, можливості відкрито ставити вимоги влада, влада може отримати значну довіру від населення, яке має повноваження успішно керувати¹.

7. Встановлення іміджевих критеріїв якості та ефективності політико-управлінської еліти.

Сучасному українському суспільству однаково потрібна кваліфікована політична еліта, здатна управляти владними структурами, забезпечуючи вирішення стратегічних цілей національного розвитку, а також духовно зріла інтелігенція. У будь-якому здоровому суспільстві інтелігенція є своєрідним зв'язком між її шарами, вона ніби цементує суспільство, надає відчуття повноти, значущості, стабільності. Виштовхування інтелігенції в сторону, і особливо в глухий кут, обертається політичним безладом, соціальним хаосом і тотальною деградацією, втратою соціальної раціональності².

В кожному суспільстві домінують певні стереотипи стосовно особистих рис ідеального політика, які формуються згідно з ментальністю населення країни, а також з певною історичною ситуацією. Такі стереотипи здебільш виражають морально-психологічний еталон, який стає основою формування рис політичних суб'єктів, що відображають соціально-політичне спрямування.

Імідж політичного лідера формується на основі як мінімум двох основних факторів: очікувань виборців та індивідуальних особливостей самого політика. Однак варто враховувати, що в сучасному політичному житті, коли широко використовуються ефективні методи політичної реклами у ЗМІ та здійснюється потужний і всеохоплюючий тиск на громадську думку, імідж "лідера-для-публіки" може значно відрізнятись від "лідера реальної особистості"³.

Критерії якості іміджу та ефективності політично-елітарної еліти повинні базуватися на певних якостях представників політичної еліти, пов'язаних з індивідуальністю, зокрема: особистими якостями представників еліти, рівнем освіти, досвідом, інноваційністю, політичною поінформованістю, організаторськими здібностями, комунікативною майстерністю.

Імідж представників політичної еліти обумовлюється як регіональними особливостями, так і часом, імідж пов'язаний зі змінами потреб виборців та демографічним фактором, він залежить від етнопсихологічного ситуаційного чинника.

8. Здійснення висококваліфікованої елітної підготовки в освітньому напрямку.

Найважливішим моментом перетворення правлячої еліти України у висококваліфіковану та високоморальну є процес навчання та виховання еліти та створення умов для її формування. Основним завданням державних органів має бути створення системи роботи з кадрами у сфері політичного управління. Ця систематична система реалізується за допомогою спеціальної державної кадрової політики.

¹ Аксерольд, Р.Б. Професійна компетентність владної еліти. *Репозитарій Тернопільського Національного Економічного Університету*. <<http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/6559/1B4.pdf>> (2020, березень, 22).

² Козловець, М. (2017). Політична еліта як суб'єкт державотворення в умовах трансформації українського суспільства. *Вісник Національного університету "Юридична академія України ім. Ярослава Мудрого"*, 2, 74-87.

³ Купцова, І.І. (2010). Політичний імідж як складова легітимації політичної влади. *Актуальні проблеми політики*, 50, 201-209.

Одним із важливих завдань підготовки елітарної еліти, яку необхідно вирішити на перших етапах у відповідних навчальних закладах, є переорієнтація свідомості української молоді – можливих представників правлячої еліти – від пасивної, споживацької до активної громадської позиції.

Основна мета системи навчання – підвищити рівень професіоналізму та компетентності елітної еліти та забезпечити безперервність її освіти. Слід ще раз зазначити, що питання формування високопрофесійного та компетентного корпусу правлячої еліти постійно привертає увагу вищих державних органів.

В Україні вже зроблені перші кроки у цьому напрямку, це приміром, Програма стажування у Верховній Раді України та центральних органах виконавчої влади, яка діє в Україні протягом дев'ятнадцяти років і координується Громадською організацією “Ліга інтернів”. За сприянням Громадської організації “Молодіжна альтернатива” відбувається залучення молоді у такі програми стажувань, як “Студенти для Парламенту України”, “Студенти для органів місцевого самоврядування”.

Однак даний підхід потребує модернізації. Така система підготовки політико-управлінської еліти повинна ґрунтуватися на принципах прозорості, які передбачають обов’язок державної влади гарантувати та забезпечувати цей процес, а також формувати у своїх представників таких особистісних якостей, як професіоналізм, патріотизм, новаторська поведінка.

Український дослідник В. Олійник переконаний, що зміст підготовки майбутньої управлінської еліти має бути спрямований на формування управлінської компетентності, а саме на розвиток таких її компонентів як:

- 1) мотиваційного, що сприяє формуванню мотиваційної сфери, який спонукає особистість до управлінської діяльності, спрямовує її на успіх, на ефективний результат;
- 2) когнітивного, що спрямований на оволодіння сукупністю науково-теоретичних та науково-практичних знань про управлінську діяльність взагалі;
- 3) діяльнісного, що спрямований на оволодіння сукупністю управлінських навичок, вмінь, які забезпечують процес здійснення управлінської діяльності й прийняття управлінських рішень;
- 4) особистісного, що спрямований на оволодіння сукупністю особистісних та професійно важливих якостей, які проявляються в індивідуальному стилі управління тощо¹.

Необхідно за принципом конкурсного відбору відібрати найбільш обдарованих молодих людей та заохотити їх до суспільно-політичного життя, створити умови для зростання, набути необхідних знань, умінь та навичок. Тоді ряд політичних, економічних, соціальних проблем буде вирішено без “потрясінь” для пересічних громадян, деструктивізм поступиться місцем конструктивним рішенням та діям².

9. Встановлення гендерної рівності під час формування української політико-управлінської еліти.

Українське суспільство відчуває необхідність гендерної рівності під час формування української політико-управлінської еліти. Гендерна рівність передбачає рівність доступу обох статей до влади, послуг в усіх сферах життя.

Стосовно участі у владі, то виникла необхідність збільшити внесок жінок у вирішення соціальних проблем. Виникла потреба в більшій участі жінок у всіх формах соціальної, економічної, соціальної та політичної діяльності. З цією метою пропонується усунути всі форми дискримінації жінок – на роботі, в житті, в політиці; використання організаційно-правових заходів для забезпечення рівного доступу жінок та чоловіків до процесу прийняття рішень. Конституції всіх демократичних держав полягають у створенні рівних можливостей для самореалізації у всіх сферах життя кожної людини, незалежно від статі, віку, класу, етнічної приналежності чи іншої групової приналежності. Ініціатива повинна виходити від самих громадян. Цим питанням повинні займатися не лише жінки, а й усі громадські організації. Для цього існують такі канали впливу: формування громадської думки через засоби масової інформації; внесення законодавчих змін через лобістські групи, представників у парламенті або через масові протести; вплив на структури управління виконавчої влади та органів місцевого самоврядування.

¹ Олійник, О.В. (2014). Актуальні проблеми кадрового добору політико-управлінської еліти в Україні: теоретичний аспект. *Львівський регіональний інститут державного управління*. <http://www.lvivacademy.com/vidavnitstvo_1/visnyk14/fail/olijnyk.pdf> (2020, березень, 22).

² Сахань, О.М., Мельник, І.Л. (2012). Політична еліта України: сучасний стан і перспективи. *Актуальні проблеми державного управління*, 2 (42), 275-282.

Важливо пам'ятати, що гендерна нерівність є проблемою для жінок та чоловіків, і цю нерівність неможливо усунути, намагаючись вирішити лише одну гендерну ознаку. Слід запровадити підхід, який зосереджується на перегляді практики та норм, які допомагають підтримувати нерівність. Перш за все, це стосується доступу до ресурсів, розподілу праці та контролю, а також можливості брати участь у різних рішеннях. Через це перегляд гендерних ролей та гендерних відносин можливий лише за умови участі в ньому представників обох статей. Практика показала, що вирішення проблем однієї статі не вирішує загальних соціальних проблем і навіть дискримінує іншу.

Тому принцип рівності повинен поєднувати право бути різними з урахуванням рис, характерних як для жінок, так і для чоловіків. Ці відмінності не повинні негативно впливати на умови життя та праці жінок та чоловіків та сприяти дискримінації. Навпаки, ці відмінності слід враховувати і відображати в рівномірному розподілі соціальних, економічних та політичних можливостей.

Як висновок зазначимо, що організаційне забезпечення формування компетентної політико-управлінської еліти передбачає: формування досконалої теоретичної та практичної бази відповідно до основ державотворення в країнах Європейського Союзу, впровадження відкритої системи рекрутування, консолідація політико-управлінської еліти, ліквідація наявних корупційних схем, підвищення відкритості у взаємовідносинах політико-управлінської еліти зі ЗМІ, співробітництво політико-управлінської еліти з інститутами громадянського суспільства, встановлення критеріїв якості та ефективності політико-управлінської еліти, здійснення високкокваліфікованої елітної підготовки в освітньому напрямку, встановлення гендерної рівності під час формування української політико-управлінської еліти.

References:

1. Lopushynskiy, I.P. (2010) Formuvannya ukraïnskoi polityko-upravlinskoi elity: suchasnyi pohliad na problemu [Formation of the Ukrainian political and governing elite: a modern perspective on the problem]. *Aktualni problemy derzhavnoho upravlinnia* [Actual problems of the public administration], no. 1, 22-30. [in Ukrainian].
2. Piren, M. (2005). *Formuvannya y onovlennia polityko-upravlinskoi elity v suchasniï Ukraini* [Formation and updating of the political and governing elite in modern Ukraine]. Kyiv. [in Ukrainian].
3. Tomashevska, T. (2016). Zastosuvannya funktsionalno-kompetentisnoho pidkholu v mekhanizmi formuvannya polityko-upravlinskoi elity [Application of a functionally competent approach in the mechanism of formation of politico-administrative elite]. *Teoriia ta praktyka derzhavnoho upravlinnia* [Public administration theory and practice], Vol. 4 (55), 55-61. [in Ukrainian].
4. Shchedrova, H.P. (2013). *Formuvannya politychnoi konkurentsii elit v suchasniï Ukraini* [Formation of political competition of elites in modern Ukraine]. Lugansk: Publishing House "Elton-2". [in Ukrainian].
5. Shevchuk, P. (2015). Rol politychnoho klasu ta politychnoi elity Ukrainy u rozbudovi derzhavy [The role of Ukraine's political class and political elite in state building]. *Efektivnist derzhavnoho upravlinnia* [Public administration efficiency], Vol. 42, 29-38. [in Ukrainian].
6. Maiboroda, O.M. (2013). *Derzhava i suspilstvo v Ukraini: istoriia i suchasnist* [State and Society in Ukraine: History and Modernity]. Kyiv: IPIEND im. I.F.Kurasa NAN Ukrainy. [in Ukrainian].
7. Lukianenko, D., Chuzhykov, V., Vozhniak, M. (2010). *Konverhentsiia ekonomichnykh modelei Polshchi ta Ukrainy* [Convergence of economic models of Poland and Ukraine]. Kyiv: KNEU. [in Ukrainian].
8. Balatska, O.B. (2010). Instytutsiini formy mizhelitnoi vzaiemodii: politolohichniy analiz [Institutional forms of inter-annual interaction: a political analysis]. *Naukova periodyka Ukrainy* [Scientific Periodicals of Ukraine]. <http://nbuv.gov.ua/UJRN/Polzap_2012_6_14> (2020, March, 22). [in Ukrainian].
9. Melikhov, K.V. (2010). Shliakhy udoskonalennia informatsiinoho zabezpechennia orhaniv derzhavnoi vlady [Ways to improve information support for public authorities]. *Teoriia i praktyka sotsialnoho upravlinnia* [The theory and practice of social management], no. 27(31), 60-64. [in Ukrainian].
10. Matviienkiv, S. (2005). Mas-media i demokratyzatsii suchasnoho suspilstva [Media and the democratization of modern society]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu* [Uzhgorod University Scientific Bulletin], Vol. 2, 216-223. [in Ukrainian].
11. Nesteriak, Yu.V. (2012). Normatyvno-pravovi osnovy derzhavnoi informatsiinoi polityky Ukrainy v umovakh rozvytku informatsiinoho suspilstva [Legal framework of the state information policy of Ukraine in the conditions of development of the information society]. *Teoriia ta praktyka derzhavnoho upravlinnia* [Public administration theory and practice], Vol. 4, 111-119. [in Ukrainian].
12. Danylenko, L.I. (2016). *Sotsialno-tsinnisni oriientyry parlamentskoi diialnosti: Tsinnosti, standarty, kompetentnist v parlamentskii diialnosti* [Social values of parliamentary activity: Values, standards, competence in parliamentary activity]. Kyiv. [in Ukrainian].
13. Akserold, R.B. Profesiina kompetentnist vladnoi elity [Professional competence of the ruling elite]. *Repozytarii Ternopilskoho Natsionalnoho Ekonomichnoho Universytetu* [Repository of Ternopil National Economic University]. <<http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/6559/1B4.pdf>> (2020, march, 22). [in Ukrainian].

14. Kozlovets, M. (2017). Politychna elita yak subiekt derzhavotvorennia v umovakh transformatsii ukrainskoho suspilstva [The political elite as a subject of state formation in the conditions of transformation of Ukrainian society]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu "Iurydychna akademiia Ukrainy im. Iaroslava Mudroho"* [Bulletin of the National University "Yaroslav Mudryi Law Academy of Ukraine"], no. 2, 74-87. [in Ukrainian].
15. Kuptsova, I.I. (2010). Politychnyi imidzh yak skladova lehitymatsii politychnoi vlady [Political image as a component of legitimation of political power]. *Aktualni problemy polityky* [Actual policy issues], Vol. 50, 201-209. [in Ukrainian].
16. Oliinyk, O.V. (2014). Aktualni problemy kadrovoho doboru polityko-upravlinskoi elity v Ukraini: teoretychnyi aspekt [Actual Problems of Recruitment of Political and Administrative Elite in Ukraine: Theoretical Aspect]. *Lvivskiy rehionalnyi instytut derzhavnoho upravlinnia* [Lviv Regional Institute of Public Administration]. <http://www.lvivacademy.com/vidavnytstvo_1/visnyk14/fail/olijnyk.pdf> (2020, March, 22). [in Ukrainian].
17. Sakhan, O.M., Melnyk, I.L. (2012). Politychna elita Ukrainy: suchasnyi stan i perspektyvy [The political elite of Ukraine: the current state and prospects]. *Aktualni problemy derzhavnoho upravlinnia* [Actual problems of public administration], no. 2 (42), 275-282. [in Ukrainian].